

**ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ “КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ” В ЖИТОМИРСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ ІНСТИТУТІ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

6. Chilikina, T., Parfyonova, T. & Rudenko, N. (2023). Overview of software for solving optimization problems. *Information technology and society*, Vol. 2(8), pp. 90–96. [in English].

7. Jha, A.K., Sharma, G. & Kaushik, N. (2023). Modeling of Transport Problem in Linear Programming with Python (PULP). *SAMRIDDHI : A Journal of Physical Sciences, Engineering and Technology*. [in English].

8. Joshi, Mrs. (2013). Optimization Techniques for Transportation Problems of Three Variables. *IOSR Journal of Mathematics*, Vol. 9, pp. 46–50. [in English].

9. Parganiha, K. (2018). Linear Programming with Python and Pulp. *International Journal of Industrial Engineering Research and Development*, Vol. 9, Issue 3, pp. 01–08. [in English].

Стаття надійшла до редакції 20.12.2024

УДК 378.017:172]“364”ЖМІ

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.320565>

Ірина Махновська, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін
Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради

Марина Кірячок, кандидат філологічних наук, доцент
кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін
Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради

Олена Дмитрук, кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін
Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради

Ірина Круковська, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін
Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради

**ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ “КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ” В ЖИТОМИРСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ
ІНСТИТУТІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

Стаття присвячена проблемі національно-патріотичного виховання студентської молоді в умовах новітніх викликів. Авторами актуалізовано досвід національно-патріотичного виховання майбутніх медиків у Житомирському медичному інституті ЖОР. Описано шляхи реалізації основних положень “Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України” в умовах воєнного часу як такі, що максимально сприяють формуванню національно свідомого патріота своєї держави, готового працювати задля її блага і за необхідності стати на захист її безпеки та національних інтересів.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання; освітній процес; ідентичність; національна свідомість; Концепція національно-патріотичного виховання; студент-медик.

Рис. 4. Літ. 10.

Iryna Makhnovska, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Natural and Social Sciences Department,
Zhytomyr Medical Institute of Zhytomyr Regional Council

Maryna Kiryachok, Ph.D. (Philology), Associate Professor of the
Natural and Social Sciences Department,
Zhytomyr Medical Institute of Zhytomyr Regional Council

Olena Dmytruk, Ph.D. (Economic), Associate Professor,
Associate Professor of the Natural and Social Sciences Department,
Zhytomyr Medical Institute of Zhytomyr Regional Council

Iryna Krukovska, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Head of the Natural and Social Sciences Department,
Zhytomyr Medical Institute of Zhytomyr Regional Council

**THE EXPERIENCE IN IMPLEMENTING THE PROVISIONS OF THE “CONCEPT OF
NATIONAL AND PATRIOTIC EDUCATION WITHIN THE EDUCATION SYSTEM” OF
UKRAINE AT ZHYTOMYR MEDICAL INSTITUTE OF ZHYTOMYR REGIONAL COUNCIL IN
WARTIME CONDITIONS**

The article is devoted to the problem of national and patriotic education of the student youth in the context of the latest challenges. The national interests of Ukraine and the political goal of the newest state formation determine the current requirements for national and patriotic education in higher education institutions. The authors elaborate on the

**ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ “КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ” В ЖИТОМИРСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ ІНСТИТУТІ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

advancement of national and patriotic education among prospective healthcare professionals at Zhytomyr Medical Institute of the Zhytomyr Regional Council. The authors highlight the ways of implementing the fundamental provisions of the “Concept of National and Patriotic Education in the Education System of Ukraine” in wartime, as those that they to the fullest extent contribute to the formation of a nationally conscious patriot ready to work hard for the state’s advancement and, if need be, to safeguard its security and national interests. It is underscored that the primary objective of the contemporary educational process in institutions of higher learning is not solely to cultivate the indispensable competencies and provide comprehensive knowledge, but also to nurture a cognitively advanced, spiritually and ethically mature individual prepared to tackle the challenges of globalization. National and patriotic education is defined as a systematic educational activity aimed at cultivating national identity and fostering patriotism in students. Furthermore, it was shown that the Russian-Ukrainian war significantly escalated the obstacles confronting our nation, transforming the approach to national and patriotic education from solely rhetoric and contemplative to active and impactful engagement, centered on principles of identity, determination, solidarity, integrity, and the cultivation of a Ukrainian patriot equipped for the complexities of life, possessing a profound sense of national consciousness, capable of building a civil society based on democracy, tolerance as well as respect for human rights. A special emphasis is made on the fact that the ideas of humanization and democratization of education brought the idea of patriotic education as a pedagogical category to a qualitatively new level. Moreover, a particular emphasis is placed on the notion that the concepts of humanization and democratization of education have elevated the concept of patriotic education to a significantly higher level in terms of a pedagogical category.

Keywords: national and patriotic education; educational process; identity; national consciousness; the Concept of national and patriotic education; medical student.

Постановка проблеми. Протягом останніх років провідні вектори виховного процесу в закладах вищої освіти зазнали істотних змін, адже в умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну надважливого значення набувають навчання правил поведінки в умовах воєнного стану, психологічна та емоційна підтримка здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу, розвиток критичного мислення та медіаграмотності з метою протидії дезінформації і безпечної взаємодії в діджиталізованому інформаційному просторі та ін. Однак чи не найбільш вагомим напрямом виховної роботи стає національно-патріотичне виховання. В умовах воєнного часу національно-патріотичне виховання набуває особливого значення на різних освітніх рівнях, зокрема й фахової передвищої та вищої медичної освіти, адже майбутній фахівець галузі охорони здоров’я має бути не лише висококваліфікованим професіоналом, а й усебічно розвинутою особистістю, що прагне до постійного вдосконалення та розширення світоглядних кордонів, патріотом, який любить свою країну та народ, спрямовує зусилля на розвиток держави і забезпечення благополуччя нації. Наказом Міністерства освіти і науки України № 5527 від 06.06.2022 р. в Україні затверджено Концепцію національно-патріотичного виховання у системі освіти до 2025 р., що визначає мету та завдання національно-патріотичного виховання, його принципи та шляхи реалізації, впровадження, очікувані результати й індикатори ефективності. У Концепції зазначається, що “у період війни, яку російська федерація розв’язала і веде проти України, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та євро-

пейських, цінностей” [7]. Відповідно до Концепції, основними напрямками вітчизняного національно-патріотичного виховання є: **громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне та екологічне виховання.**

Аналіз основних досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, педагогів щодо проблеми національно-патріотичного виховання молодого покоління дозволив вирізнити напрями її розв’язання: проблеми методології, теорії та практики патріотичного виховання (І. Бех, В. Будак, А. Годлевська, В. Кульчицький, Т. Максимова, С. Тарнавська та ін.); формування ідеалів патріотичного виховання та ціннісних орієнтацій на сучасному етапі (Ф. Афанасьєв, М. Боришевський, С. Пальчевський, К. Чорна); сучасні підходи та форми реалізації національно-патріотичного виховання в умовах воєнного часу (Н. Бондаренко, Н. Безлюдна, С. Косянчук, Л. Чупрій, Г. Шевчук та ін.). Автори акцентують увагу на тому, що національно-патріотичне виховання має бути системним і безперервним процесом, що бере початок із раннього дитинства та триває упродовж усього життя. Наголошують на тому, що сучасний виховний процес у закладах освіти здійснюється в період сплеску патріотизму й героїчної боротьби українського народу за свою свободу, а героїзм українських воїнів має стати невід’ємним компонентом національно-патріотичного виховання молоді. Актуальність наукових пошуків з цього питання зростає.

Метою статті є узагальнення досвіду національно-патріотичного виховання студентської молоді в Житомирському медичному інституті ЖОР в умовах воєнного часу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Національно-патріотичне виховання в Житомирському медичному інституті ґрунтується на положеннях Концепції національного патріотичного

**ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ “КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ” В ЖИТОМИРСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ ІНСТИТУТІ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

виховання в системі освіти України, його елементи інтегруються в освітній процес, зокрема мають свій вияв у межах викладання освітніх компонентів гуманітарного циклу, та формують основу комплексу заходів виховної роботи в закладі освіти. Наприклад, при вивченні ОК “Українська мова за професійним спрямуванням” та ОК “Ділова українська мова” здобувачі освіти мають нагоду познайомитись з історією розвитку української мови та її становлення як державної мови української нації, згадати ті численні репресивні нищівні дії, які в різні часи чинила Росія проти мови нашої держави, і найвідоміших мовознавців, письменників, представників культури, громадських діячів та інших справжніх патріотів України. А отже, мають нагоду проаналізувати мовну політику та мовну ситуацію в Україні за часів здобуття нашою державою незалежності та простежити ті зміни, які відбулись і продовжують відбуватись сьогодні, забезпечуючи українській мові як підґрунтя української національної ідентичності необхідний захист та розвиток. Одночасно зі здобуттям теоретичних знань та практичних навичок, використання мови у різноманітних ситуаціях спілкування і професійної взаємодії відбувається й формування ставлення (як невід’ємної складової компетентності) до мови як універсального засобу спілкування та надважливого компонента національної культури, виразника української самобутності й менталітету.

При викладанні ОК “Історія та культура України”, ОК “Історія: Україна і світ” закладаються підвалини історичних уявлень молоді про давнє минуле українського народу, його мови, культури, ментальних рис характеру, державно-політичного життя як невід’ємної складової європейської цивілізації. Ці відомості слугуватимуть фундаментом для формування історичної свідомості та патріотизму майбутніх медиків. Адже сучасне заняття з вітчизняної історії є передовсім передачею історичного досвіду молодому поколінню, який базується на гармонізації патріотичних відносин у суспільстві. Під час проведення занять викладачі намагаються донести до здобувачів ідею української державності як чинника консолідації суспільства й нації загалом. Національно-патріотичне виховання є невід’ємною складовою при викладанні ОК “Основи педагогіки вищої школи”, спрямованої на формування у здобувачів глибокої національної свідомості, гордості за рідну країну та готовності до активної участі в її суспільному житті. У процесі викладання педагогіки важливо інтегрувати патріотичні цінності через використання історичних прикладів, культурної спадщини і виховних практик, які сприяють розвитку громадянської відповідальності, толерантності та соціальної згуртованості. Такий підхід дає змогу здобувачам освіти не лише засвоїти ключові знання, але й стати носіями

ідей національної ідентичності у власній професійній діяльності.

У закладі освіти національно-патріотичне виховання – провідний напрям виховної роботи і в позааудиторний час. В умовах воєнного часу особливої актуальності набула практика волонтерської роботи, що здійснюється за різними напрямками: підтримка захисників і захисниць України: проведення благодійних ярмарків, лотерей, розіграшів (щорічний благодійний ярмарок “Великодній кошик для ЗСУ”, благодійна акція “Коляда для ЗСУ”, благодійний творчий вечір “Єднаймося заради ПЕРЕМОГИ” тощо) з метою закупівлі кровоспинних турнікетів, FPV дронів, ліків, продуктів харчування та ін.; підтримка наших співгромадян з числа внутрішньо переміщених осіб, дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з інвалідністю, людей похилого віку – проведення майстер-класів і тренінгів, творчих вечорів, благодійних зборів продуктових пакунків (у межах благодійної акції “Тиждень добрих справ”), підтримка в організації спортивних змагань та ін.; проведення безоплатних тренінгів з домедичної допомоги та масажу для мешканців громади; регулярне проведення благодійних акцій з безоплатного донорства крові (зокрема щорічна благодійна акція “Вампірада” в Обласному центрі крові) та ін.

Важливо, що переважну більшість заходів ініціює студентське самоврядування інституту: представники волонтерського сектору Ради студентського самоврядування інституту постійно беруть участь у плетінні маскувальних сіток, роздачі їжі у волонтерських центрах, військовому шпиталі, пакуванні допомоги для ВПО, проведенні різноманітних заходів для дітей з інвалідністю, приготуванні їжі та інших заходах, реалізованих спільно з БФ “Карітас” та іншими благодійними організаціями, зокрема БФ “Справжні українці”, БФ “Разом за життя” (допомога онкохворим дітям, ЗСУ), БФ “Калинки” (плетіння сіток), допомога в проведенні Обласних чемпіонатів для молоді з інвалідністю в Центрі “Інваспорт”, активна участь у волонтерських заходах в Центрі молоді та спорту Житомирської міської ради. Окрім зазначених ініціатив, протягом 2024 року здобувачі освіти та викладачі долучилися до збору книжок для військовослужбовців, які проходять лікування та реабілітацію в ЗОЗ; спільно з бібліотекою інституту колектив та студентство долучилися до збору книжок для утворення мобільних куточків в укриттях деокупованих територій Херсонської області.

Широке залучення здобувачів освіти Житомирського медичного інституту до реалізації благодійних ініціатив дає можливість майбутнім медичним працівникам реалізувати свій потенціал та ініціативність через допомогу іншим, підтримку тих, хто цього найбільше потребує в часи воєнної

**ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ “КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ” В ЖИТОМИРСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ ІНСТИТУТІ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

агресії проти Української держави, а також мотивує до здобуття нових знань, стимулює молодь до вдосконалення навичок комунікації, розвитку лідерських якостей, толерантності, людяності та емпатії, усвідомлення унікальності та цінності кожної особистості.

Невід’ємною складовою виховної роботи є проведення тематичних заходів, присвячених вшануванню героїчних подвигів українців та українок у боротьбі за територіальну цілісність та незалежність України. Щорічно в закладі проводяться тематичні зустрічі, “круглі столи”, вечори пам’яті, кінолекторії та інші заходи, приурочені до Дня захисників і захисниць України, Дня Героїв Небесної Сотні, Дня пам’яті Героїв Крут, Дня Гідності і Свободи та ін. До Дня захисників та захисниць України проведено загальноінститутський конкурс авторської патріотичної лірики, участь у якому взяли 25 талановитих студентів, які представили на розгляд журі поетичні твори, присвячені любові до Батьківщини, рідного краю, вдячності воїнам-захисникам України.

З особливою увагою і зацікавленістю здобувачі освіти інституту долучаються до заходів, учасниками яких є наші військові. Важливо, щоб молоде покоління мало можливість здобути цінний досвід комунікації з нашими захисниками і захисницями, надихнутись прикладом людей, для яких цілісність та незалежність України є найвищими пріоритетами життя. Зокрема, у 2024 р. в закладі освіти було організовано зустріч з військовослужбовцями 199 навчального центру Десантно-штурмових військ ЗСУ. Традиційними є заходи з відзначення Дня української писемності та мови (загальноінститутська участь у написанні Диктанту національної єдності, проведення мовних вікторин та ін.), Дня Соборності України (у 2024 р відбувся конкурс фотоколажів “Україна: самобутня, багатогранна, рідна!”) та багатьох інших визначних дат.

Здобувачі освіти й викладачі інституту приділяють належну увагу збереженню українських традицій та автентичної національної культури (щорічне проведення майстер-класів з писанкарства напередодні Великодніх свят, флешмоби та мистецькі композиції до Дня вишиванки та ін.); актуальним питанням екології та збереження довкілля (здобувачі освіти ЖМІ стали переможцями міського конкурсу юнацької творчості “Збережемо енергію – збережемо природу”, присвяченого проблемам екології та повномасштабного вторгнення Росії на територію України); розвитку творчих здібностей здобувачів освіти (перемоги студентів на Міжнародному фестивалі мистецтв “Покоління незалежних – 2024”, “Єднаймося словом Кобзаря – 2024”, X Патріотично-мистецької акції “Ми – майбутнє України” та ін.).

Отже, художні керівники, профспілковий комітет студентів у співпраці з Радою студентського самоврядування, адміністрацією закладу освіти, соціально-психологічною службою, Радою кураторів груп спільно організовують різноманітні заходи національно-патріотичного виховання з метою усебічного розвитку обдарованості та розкриття потенціалу кожного здобувача освіти – громадянина незалежної України. Відзначаючи 1000 днів від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну на честь вшанування героїв у закладі проведено відкриті заходи, в яких брали участь здобувачі всіх спеціальностей: “1000 днів війни. Нескорені”, “Ми – єдині!”, “1000 днів війни”, “1000 днів боротьби за свободу”, “1000 днів війни. Історії життя та боротьби мирних жителів України”, “1000 днів боротьби за свободу”, “Незламна країна” та ін.

У рамках відкритої виховної години: “Сучасний патріотизм: модна тенденція чи життєва необхідність?”, серед здобувачів освіти інституту було проведено опитування, метою якого було з’ясувати думку молоді щодо усвідомлення поняття “патріотизм” та ролі виховання патріотизму як базової якості громадянина незалежної держави України. 87 % від усіх респондентів відзначили, що для них має значення, де вони наразі проживають. При цьому, важливим є те, що 74 % не виявляють навіть бажання жити за кордоном. Решта допускають ймовірність такої зміни або вагаються відповісти. На запитання “Чи любиш ти свою країну?” ствердну відповідь дали 98 % респондентів. 2 % (один респондент) вказав на складність цього питання з філософської точки зору. Важливо, що 100 % опитаних знають символіку і цікавляться майбутнім своєї країни. Сучасні події в Україні вплинули на рішення 86 % опитаних слухати українську музику, розмовляти українською мовою, по-іншому мислити.

На запитання “Що таке, на вашу думку, патріотизм?” більше половини респондентів (54 %) обрали відповідь “Гордість за свою країну та досягнення її громадян”; 33 % обрали відповідь “Бажання жити і працювати на благо своєї країни”; 9 % респондентів – “Готовність захищати свою Батьківщину”; власні відповіді – лише 4 % (див. рис. 1). Враховуючи необхідність виховання національно свідомого громадянина, було поставлено питання “Які почуття (емоції) викликає в тебе слово “патріотизм”? Результати розподілилися так, що сумарно дало можливість підтвердити усвідомлене розуміння респондентами суті поняття “патріотизм”, оскільки в них практично відтворилися (продублювався зміст) пропонованих варіантів відповідей з попереднього запитання. У варіант відповідей “Інші” ввійшли такі, як “позитивні” та “серйозні” (див. рис. 2).

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ “КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ” В ЖИТОМИРСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ ІНСТИТУТІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

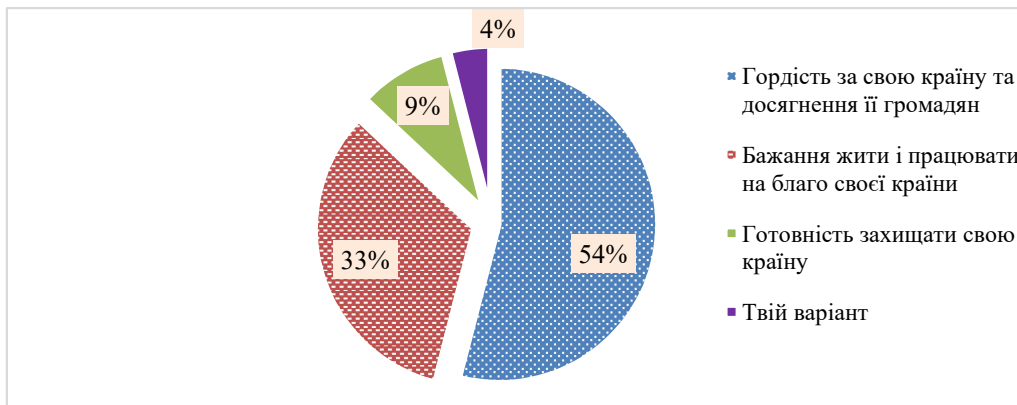


Рис. 1. Тракткування респондентами значення слова “патріотизм”

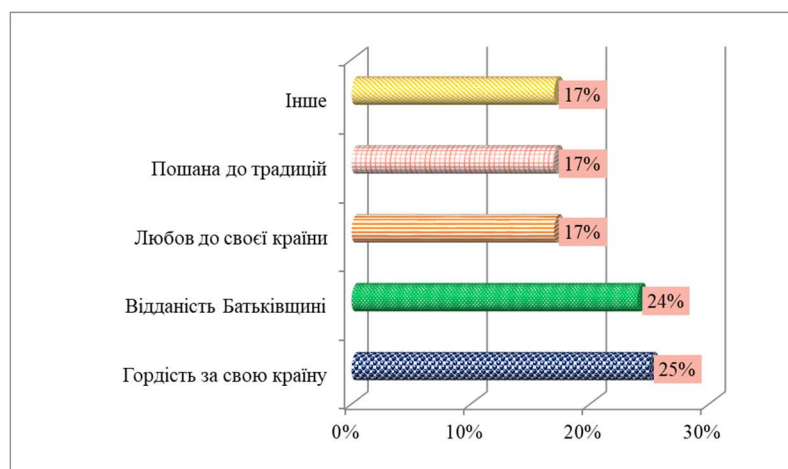


Рис. 2. Почуття (емоції), які викликає у респондентів слово “патріотизм”

Наступне відкрите запитання “Хто є патріотом, на твою думку?” ще глибше змусило респондентів задуматися про суть патріотизму. Переважна більшість опитаних, 72 % вказали на те, що патріотами є люди, які ціною свого життя захищають свою

країну від загарбництва військовим шляхом. Деякі респонденти вказували конкретні імена загиблих знайомих та родичів, військових, волонтерів та ін. Інші відповіді також засвідчили усвідомлення поняття “патріотизм”, лише 4 % вагалися висловити думку.

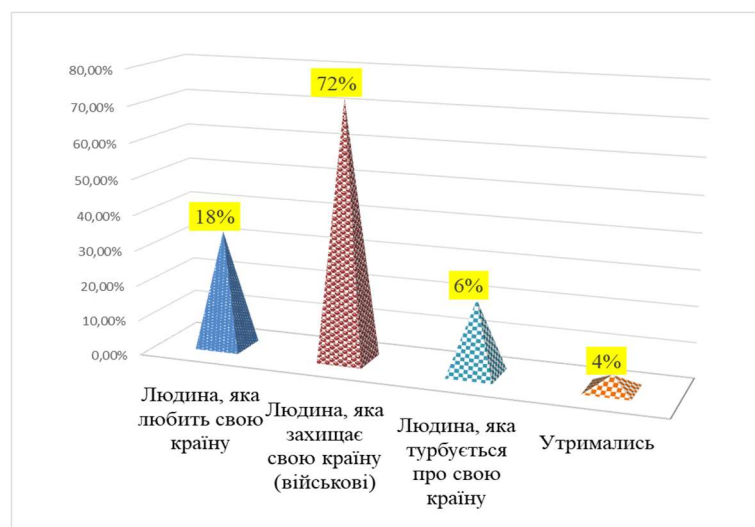


Рис. 3. Кого респонденти вважають патріотом

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ “КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ” В ЖИТОМИРСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ ІНСТИТУТІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Також з’ясовано, що 45 % респондентів безсумнівно вважають себе патріотами, а половина (52 %) – скоріше так, 3 % дали відповідь “скоріше ні”.

Переважна більшість (83 %) респондентів вважають, що патріотами стають, а 17 %, що ними народжуються.

78 % респондентів вважають, що питання патріотизму було і залишається актуальною проблемою сьогодення, про яку потрібно говорити. 22 %

вагалися відповісти або вказували, що це – друга проблема, але серед цих відповідей зустрічалися дописи на кшталт того, що для цього треба щось робити, а не говорити.

На основне дискусійне питання: “Сучасний патріотизм: модна тенденція чи життєва необхідність”? отримано такі відповіді: переконлива більшість (72 %) визначили, що патріотизм є життєвою необхідністю для громадян та їх держави, 28 % – що це модна тенденція сьогодення (рис. 4).



Рис. 4. Чим є патріотизм сьогодні, на думку респондентів

82 % респондентів вважають, що національно-патріотичне виховання молоді обіймає значне місце в межах освітнього процесу. Решта вказали, що вагаються відповісти. Відповіді на ці запитання спонукали до проведення відкритого виховного заходу: Сучасний патріотизм: життєва необхідність чи модна тенденція, який було проведено у формі дебатів із залученням волонтерів, військових.

Висновки з дослідження. Виховання громадянина завжди було найважливішим завданням суспільства. Сьогодні це питання вже є не просто актуальним, а життєво необхідним для українського народу. Очевидно, що в сучасних умовах широкомасштабної війни України проти російського агресора гуманітарна освіта виступає своєрідною серцевиною патріотичного виховання. На думку авторів, практичний досвід реалізації положень Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України в Житомирському медичному інституті ЖОР доводить, що однією з основних тенденцій розвитку національно-патріотичного виховання в сучасному закладі вищої освіти має стати пошук форм “діяльнісного патріотизму”, що, зі свого боку, веде до формування та збереження української національної ідентичності молодого покоління, яке усвідомлює свою належність до

української нації, виконання конституційного обов’язку щодо захисту держави.

ЛІТЕРАТУРА

- Афанасьєв А., Іщук Н. Проблема формування ідеалів патріотичного виховання та ціннісних орієнтацій на сучасному етапі. *Рідна школа*. 2009. № 12. С. 18–21.
- Бех І. Національне виховання в контексті глобалізаційних процесів : актуальні завдання. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2011. № 1. С. 11–13.
- Боришевський М.Й. Національна самосвідомість у громадянському становленні особистості. Київ: Беркут, 2000. 63 с.
- Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів : методичні рекомендації (для вчителів, методистів, авторів програм і підручників, науковців, викладачів, студентів закладів професійної й вищої освіти, управлінців, політиків). Київ : Фенікс, 2022. 64 с. (дата звернення: 01.12.2024)
- Бондаренко Н.В. Патріотика як засіб виховання українського учнівства. *Молодь і ринок*. 2023. № 10 (218). С. 45–50.
- Безлюдна Н. Особливості національно-патріотичного виховання молодших школярів в умовах воєнного стану. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи : збірник наукових праць*. 2022. URL: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/268057> С. 76–83. (дата звернення: 20.11.2024).
- Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України : наказ Міністерства освіти і нау-

**ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ “КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ” В ЖИТОМИРСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ ІНСТИТУТІ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

ки України від 06.06.2022 № 527. URL: <https://bit.ly/3UsbtJG> (дата звернення: 29.11.2024).

8. Пальчевський С.С. Педагогіка : навч. посібник. Київ : Каравела, 2007. 576 с.

9. Чорна К.І. Виховання громадянина, патріота, гуманіста : науково-методичний посібник. Київ : ТОВ “Хік”, 2004. С. 96.

10. Шевчук Г.Й. Національно-патріотичне виховання молоді в умовах війни. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 5 (19) С. 630–635. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/4660/4684> (дата звернення: 27.11.2024)

REFERENCES

1. Afanasyev, A. & Ishchuk, N. (2009). Problema formuvannya idealiv patriotychnoho vykhovannya ta tsinnisnykh orientatsii na suchasnomu etapi [The issue of instilling the ideals of patriotic education and value orientations at the current stage]. *Native School*, No. 12. pp. 18–21. [in Ukrainian].

2. Bekh, V. (2011). Natsionalne vykhovannya v konteksti hlobalizatsiinykh protsesiv : aktualni zavdannia [National education in the context of globalization processes: current tasks]. *Director of school, lyceum, gymnasium*, No. 1. pp. 11–13. [in Ukrainian].

3. Boryshevskiy, M.Y. (2000). Natsionalna samosvidomist u hromadianskomu stanovlenni osobystosti [National self-consciousness in the framework of the individual's civic formation]. Kyiv, 63 p. [in Ukrainian].

4. Bondarenko, N.V. & Kosyanchuk, S.V. (2022). Natsionalno-patriotychno vykhovannya u konteksti suchasnykh vyklykiv: metodychni rekomendatsii (dlia vchyteliv, metodystiv, avtoriv program i pidruchnykiv, naukovtsiv, vykladachiv, studentiv zakladiv profesiinoi u vyshchoi osvity, upravlintsiv, politykiv) [National and patriotic education in the context of modern challenges: Methodological recommendations (for teachers, methodologists, authors of programs and

textbooks, researchers, lecturers, students of vocational and higher education institutions, managers, politicians]. Kyiv, 64 p. (Accessed 01 Dec. 2024). [in Ukrainian].

5. Bondarenko, N.V. (2023). Patriotyka yak zasib vykhovannya ukraïnskoho uchnivstva [Patriotics as a means of educating Ukrainian students]. *Youth & market*. Monthly scientific and pedagogical journal. Drohobych, No. 10 (218), pp. 45–50. [in Ukrainian].

6. Bezliudna, N. (2022). Osoblyvosti natsionalno-patriotychnoho vykhovannya molodshykh shkoliariv v umovakh voïennoho stanu [Features of junior schoolchildren's national-patriotic education under martial law]. *Psychological and pedagogical problems of the modern school*. pp. 76–83. Available at: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/268057> (Accessed 20 Nov. 2024). [in Ukrainian].

7. Kontseptsiiia natsionalno-patriotychnoho vykhovannya v systemi osvity Ukrainy: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 06.06.2022 № 527 [The concept of national-patriotic education in the Ukrainian education system: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of 06.06.2022 No. 527]. Available at: <https://bit.ly/3UsbtJG> (Accessed 29 Nov. 2024). [in Ukrainian].

8. Palchevskiy, S.S. (2007). Pedagogika : navch. posibnyk [Pedagogy: A coursebook]. Kyiv, 576 p. [in Ukrainian].

9. Chorna, K.I. (2004). Vykhovannya hromadianyna, patriota, humanista: nauково-metodychnyi posibnyk [Education of a citizen, patriot, humanist: a scientific and methodological manual]. Kyiv, p. 96. [in Ukrainian].

10. Shevchuk, G.Y. (2023). Natsionalno-patriotychno vykhovannya molodi v umovakh viiny “Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii” [National-patriotic education of youth in the conditions of war]. *Scientific innovations and advanced technologies*, No. 5 (19). pp. 630–635. Available at: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/4660/4684> (Accessed 27 Nov. 2024). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 05.12.2024



“Виховання бере людину всю, якою вона є з усіма її народними і поодинокими особливостями, – її тіло, душу й розум”.

*Костянтин Ушинський
український педагог*

“Кожен повинен пізнати свій народ і у народі пізнати себе... Якщо ти українець, будь ним... Усе добре на своєму місці і у своїй мірі”.

*Тригорій Сковорода
український філософ, педагог*

“Національне виховання забезпечує кожній нації найширшу демократизацію освіти, коли його творчі сили не будуть покалічені, а навпаки, дадуть оригінальні самобутні скарби задля вселюдського наступу: воно через пошану до свого народу виховує в дітях пошану до інших народів і тим прирече нас не до вузького відокремлення, а до широкого єднання и світового порозуміння між народами і націями”.

*Софія Русова
український педагог*

